

FOCUS Regionálneho operačného programu

Opustení ľudia našli v Santovke nový domov

"Palicu odložím a idem kopať," vraví 83 ročný **Ján Nagy** v Zariadení pre seniorov v Santovke. Celý život pracoval s pôdou. Bol traktorista na družstve, potom aj stolárom na stavbách v Pamiatkovstave, takže prešiel celé Slovensko. Dnes po smrti manželky odišiel z Ipeľského Sokolca do Santovky, kde však opäť záhradníči aj vo vysokom veku.

"Tu mám kukuricu, jahody, maliny, len uhorky sa mi neujali a tu je moje kvetinárstvo," na 3,5 hektárovom pozemku domova dôchodcov si spravil 83 ročný **Ján Nagy** vlastnú záhradu. O palici kráča ťažko, ale s motykou sa obracia ako za mladi.

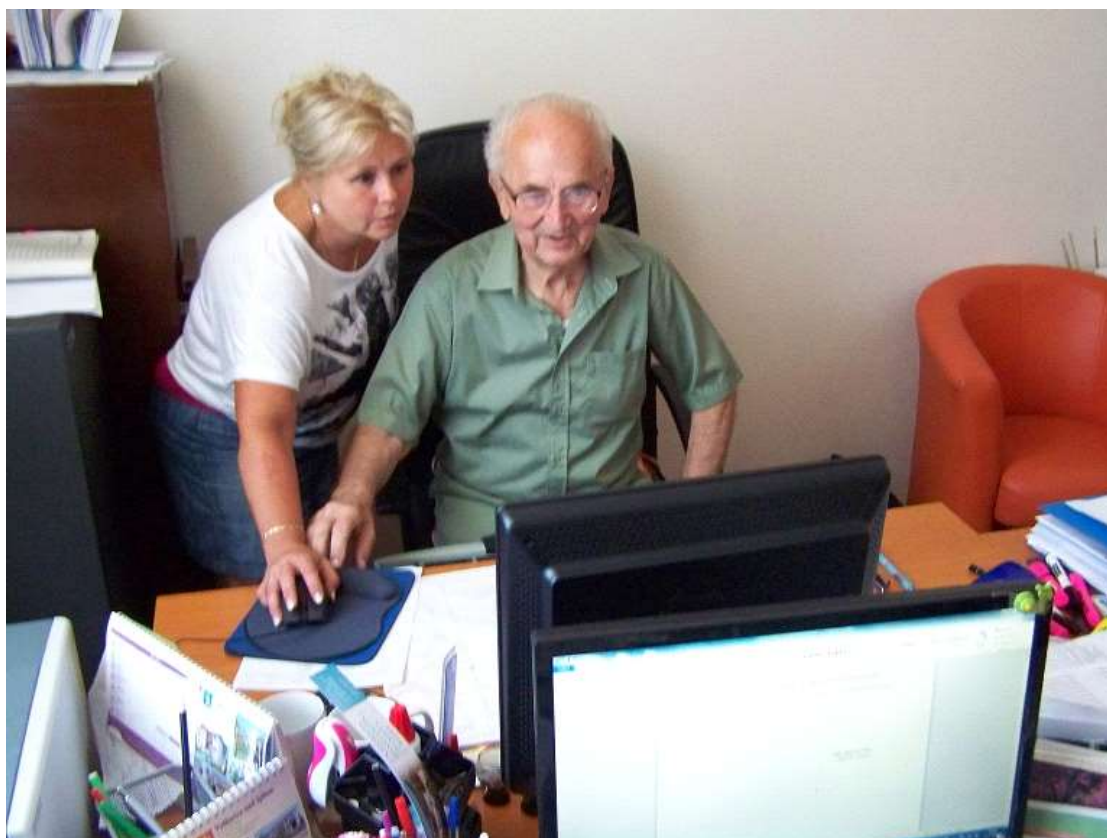
Niet času na starobu

Takýchto rekordérov však v Santovke stretnete viac.
PhDr. Ladislav Vodička má už 88 rokov, ale hovorí:

"Na starobu a chorobu nemám čas." Všetko, čo sa v domove udeje, sa snaží zdokumentovať. Vede miestnu kroniku a prispieva článkami do mnohých novín. Dvakrát sa dokonca umiestnil v literárnej súťaži seniorov až v Prahe. Každú udalosť v domove nafotí, vystaví na nástenke a potom archivuje. Spoločne tu každý mesiac slávia narodeniny aj meniny miestnych obyvateľov. Pán **Ladislav Vodička** bol osvetovým pracovníkom, takže pokračuje v práci aj počas dôchodku.

Poznajú každého

Z Regionálneho operačného programu získala obec Santovka príspevok z európskych fondov na opravu domova dôchodcov, ktorý nedávno oslávil 60. výročie založenia. Jeho riaditeľka pani **Mgr. Jana Chrobáková** momentálne stojí na čele 43 členného kolektívu:

"Každý z našich pracovníkov sa zaoberá okrem vlastnej pracovnej náplne aj požiadavkami našich obyvateľov. Poznáme ich návyky, takže od ošetrovateľov, cez upratovačky až po kuchárky, či sociálnych pracovníkov vieme, kto si na čo potrpí a snažíme sa im spríjemniť tunajšie bývanie. Niekedy matka vychová päť detí a ani jedno ju nepríde navštíviť, ba ani jej nenapíšu. Na Vianoce z 88 klientov si rodičov domov vzali len tridsiati, tak ich slávime s nimi my tu v ich novom domove."

Santovka je malá obec, iba 770 obyvateľov a predsa túžba riaditeľky pani **Jany Chrobákovéj** vytvoriť domov dôchodcov najlepších v celom Nitrianskom kraji, sa začala zázračne naplňať. Starosta pán **Ľubomír Lőrincz** má v pracovni vzácne ocenenie Oskara bez bariér, ktoré udeľuje Združenie miest a obcí Slovenska raz ročne najlepšiemu projektu v oblasti sociálnych služieb.

Slovensko čaká na rakúsky osud

Pán **Ľubomír Lőrincz** je tunajší patriot a vie o histórii Santovky veľa. Žiaľ, obľúbená minerálna voda vymizla z pultov slovenských predajní nástupom veľkých obchodných reťazcov, ktoré si pýtali od slovenských výrobcov rôzne poplatky už len za umiestnenie tovaru na pult. Pritom santovská voda má potvrdené liečebné účinky na pohybové ústrojenstvo, kožné ochorenia, či pri liečbe kardiovaskulárnych problémov. Je to teda liek a nie výrobok:

"V minulosti sa ako kúpele budovali Dudince a Santovka musela ustúpiť do úzadia," vysvetľuje bývalú pre Santovku nespravodlivú politiku pred rokom 1989 pán **Ľubomír Lőrincz**. Dnes zasa nie sú investície, hoci Slovensko má potenciál v

cestovnom ruchu porovnateľný s Rakúskom, ale kým u nás predstavuje toto odvetvie 0,3 percenta hrubého domáceho produktu, v Rakúsku až 30 percent.

Pamukale na náš spôsob

Projekt vzniku tunajšieho wellness čaká zatiaľ ako zakliaty princ na zobudenie, rovnako aj projekt golfového ihriska, lebo chýbajú investície. Miestny podnikateľ **Pavol Butkovský** sa snaží oživiť aspoň tunajšie kúpalisko so štrnástimi prameňmi.

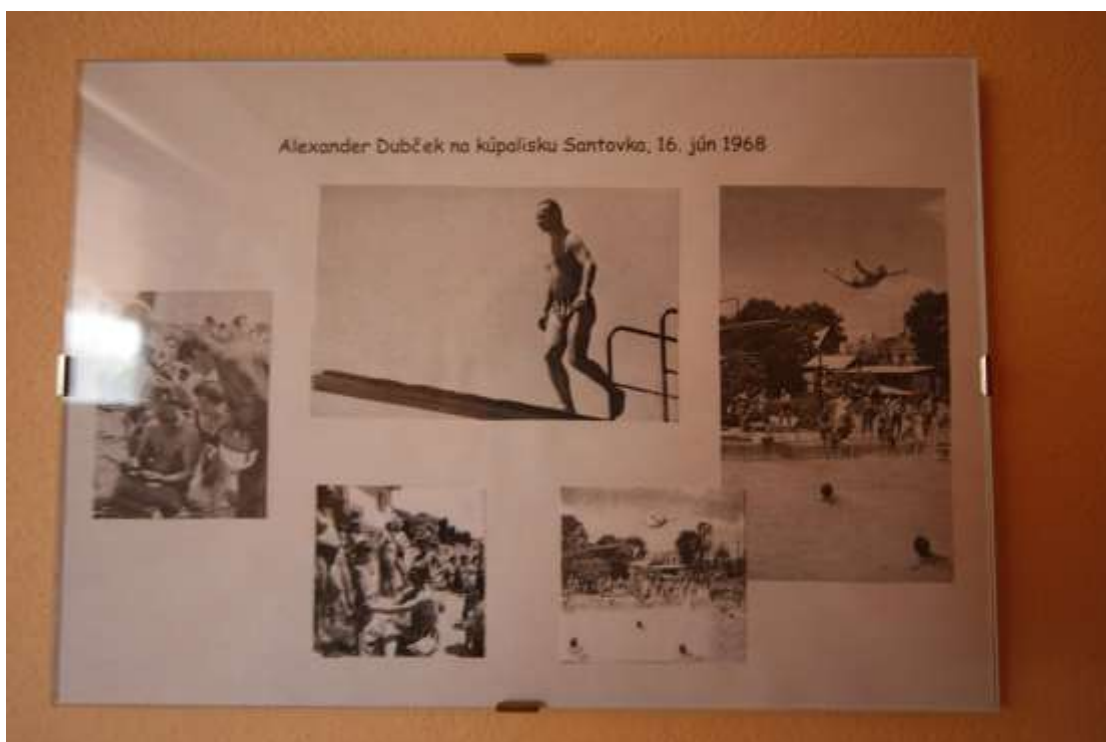
Vznikla tu už rarita vďaka vysoko mineralizovanej vode, ktorej návštevníci dali meno santovské Pamukale - ide o prepojenie bazénov s padajúcou vápenatou vodou, ktorú na svet tlačia sírouhľovodíkové plyny.

Dubčekova hlavička

V roku 1968 práve na tomto kúpalisku vznikla slávna fotografia novinára Ľudovíta Füleho, na ktorej Alexander Dubček skáče z mostíka do vody.

A na kúpalisko dnes chodia aj seniori z domova dôchodcov. Pani **Mária Šujanová** z Bratislavy sa pre ťažkú artritídu dnes pohybuje viac na invalidnom vozíku:

"Deti sú zamestnané, ošetrovatel'ká drahá, preto som prijala možnosť pobytu v Santovke s radosťou. A tunajšia voda mi už po ôsmich kúpeľoch veľmi pomohla, čo cítim pri pohybe."

Skúsenosť pani **Márie Šujanovej** potvrdzuje rehabilitačný pracovník pán **PhDr. Ladislav Mikuš**:

"Santovská voda má preukázané liečebné účinky na pohybový aparát spolu s klimatoterapiou a balneoterapiou." Pán **Ladislav Mikuš** cvičí nielen s postihnutými, ale preventívne aj so zdravými. Podľa riaditeľky pani **Jany Chrobákovej** sa im darí udržiavať seniorov v dobrej kondícii, aby neboli ležiacimi na posteli.

Výziev nie je nikdy dosť

Santovský domov dôchodcov zostal v majetku obce, ktorá je dnes významným zamestnávateľom v Santovke, keďže majú aj základnú a materskú školu, či verejnú telocvičňu. Starosta pán **Ľubomír Lőrincz** má však ešte ďalšie plány ako rozšíriť zamestnávateľské aktivity prirodzeným spôsobom:

"Chystáme výstavbu troch bytoviek, v ktorej v každej z nich budú na prízemí štyri jednoizbové byty. Tie ponúkneme do prenájmu seniorom. Keďže výstavba prebehne v blízkosti domova dôchodcov, vznikne tak areál pre seniorov, ktorí tu budú mať po ruke všetky služby podľa stupňa odkázanosti." Projekt chcú financovať vďaka úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania.

"Záleži nám však aj na dobudovaní terajšieho objektu domova dôchodcov v druhej etape," dodáva pán **Ľubomír Lőrincz**. Vždy je čo zlepšovať.

Vzdali sa reštitúcií

Zariadenie opatrovateľskej služby v Santovke sa mení na najkrajšie v kraji podľa sna pani riaditeľky **Jany Chrobákovej**, majú však jeden pavilón s 18 dôchodcami, ktorý nie je ešte rekonštruovaný a ten by chceli prepojiť s novým objektom.

Moderná stavba domova vznikol napojením administratívnych budov a bývalého kaštieľa rodiny Šomodiovcov, ktorých potomkovia sa vzdali práva na reštitúciu po roku 1989 s podmienkou, aby objekt ďalej slúžil pre charitatívne účely pre starších sociálne a zdravotne odkázaných ľudí.

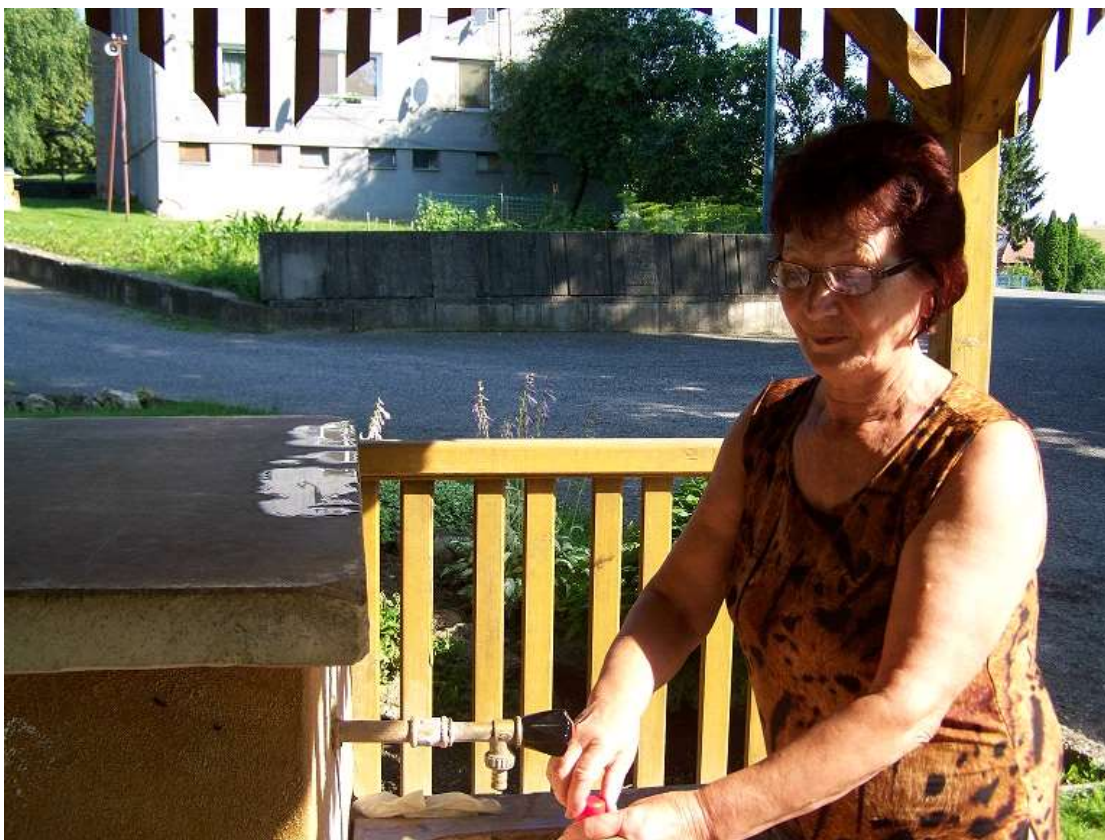
Na rozvoj teda čaká celá obec. Okrem dobudovania domova dôchodcov chce pán starosta **Ľubomír Lőrincz** opraviť budovu obecného úradu, aby znížil náklady na jeho vykurovanie. Preto čaká na výzvu z envirofonde, aby ušetril na vykurovaní ročne okolo päťtisíc eur. Ešte väčšiu úsporu dosahujú na budovách domova dôchodcov, ktorý po rekonštrukcii zvýšil svoju kapacitu o 30 lôžok na súčasných 88 obyvateľov.

Zakliata liečivá voda

Všetci občania obce podľa starostu pána **Ľubomíra Lőrincza** však túžia po obnovení zabudnutej slávy Santovky pri predaji minerálok, ktorá má tradíciu od roku 1838. Dokonca zo svetovej výstavy minerálnych vôd v Budapešti v roku 1885 si do Santovky priniesli okrem mnohých ocenení aj výstavný pavilón filagóriu, ktorý je dnes tunajšou technickou pamiatkou; a kedysi slúžil ako miesto stretávania sa občanov pri hudbe.

Pri žriedle minerálky vždy niekoho nájdete, kto si tu naplní fľaše. Santovčanka pani **Irena Bržová** si myslí, že "nielen kuracie mäso treba v obchodoch kontrolovať, čo jeme, či je v poriadku, ale aj minerálky, či sú naozaj také

skvelé, ako naša Santovka, ktorú však v obchodoch, žiaľ, nenájdete."

Pani **Irena Bržová** dodáva, že sa tu žije ťažko. Mladí utekajú za robotou do celého sveta. Keby sa aspoň plnička minerálok opäť obnovila. Veď jej liečivé účinky vraj ochránili obyvateľov Santovky a okolia v stredoveku aj od moru, ktorý sem nikdy neprišiel.

Voda tu vyviera z podzemia pod obrovským tlakom od nepamäti. Už od mladšej doby kamennej sa tu nachádzajú stopy človeka. A jedna etapa doby bronzovej sa volá maďarovská práve vďaka Santovke, keďže táto obec vznikla

spojením Maďaroviec - neskôr nazývaných Malinovcom so Santovkou. Počas 2. svetovej vojny bola Santovka ešte rozdelená na dve obce a priamo cez ňu viedla hranica. Ľudia museli prechádzať na vlastné polia cez colnicu.

Keď v 13. storočí uhorský kráľ Ľudovít IV. Kumánsky daroval šľachticom vlastnícke práva na obec, už sa tu spomínali pramene. A tie sú obľúbeným miestom na kúpanie podľa záznamov už z roku 1750. Žiaľ, žiadne kúpele tu dodnes nestoja, ale aspoň je tu kúpalisko.

Od Ašu po Košice

V starostlivosti pre seniorov je zasa Santovka známa nielen na Slovensku, ale aj v Čechách, veď za spoločného štátu patril domov dôchodcov k jedným z najznámejších. Prichádzali doň najst pokojnú starobu ľudia od Ašu až po Košice. Ani dnes sa podľa starostu pána **Lubomíra Lórinca** nevyhýbajú prijímaniu cezpoľných záujemcov:

"Náš domov dôchodcov má nadregionálny význam. Ak záujemca spĺňa podmienky, nemáme dôvody na neprijatie." Vtom sa obecný domov dôchodcov odlišuje trebárs od zariadení podobného typu na krajskej úrovni, ktoré slúžia najmä obyvateľom kraja.

Rekonštrukcia zahŕňala aj kuchyňu, ktorá získala nové zariadenia a toľko potrebnú ventiláciu.

Rovnako nové zariadenie má aj práčovňa.

Pani Anna Jelačová si pamätá, keď donedávna prali v starej práčke, do ktorej museli najprv načerpať vodu a chodili po práčovni v gumákoch.

Personál sa snaží vytvárať bohatý program pre klientov počnúc pracovnou terapiou v záhrade, cez rehabilitačné cvičenia, až po krúžok šikovných rúk. Vedúca sociálneho úseku pani **Mgr. Jana Baťová** hovorí:

"Mnohí sú sociálne odlúčení od svojich rodín, ale chcú byť ešte užitoční a pri práci im rýchlejšie ubieha čas," preto maľujú, sami si aj varia, ak majú chuť, chodia pravidelne do divadla v blízkom krajskom meste v Nitre, či do okresného sídla do Levíc na rôzne výstavy, podujatia, vystúpenia. Za seniormi prichádzajú folklórne súbory, či pravidelne záchranári so psami.

Umenie v starobe

Práce pána **Pavla Ševčíka** už ocenili na viacerých výstavách. Pravidelne sa zúčastňuje súťaží seniorov, ktoré vyhlasuje Arborétum v Tesárskych Mlyňanoch, odkiaľ priniesol do domova za druhé miesto tri sadenice nových stromov. Pôsobivé sú jeho obrazy zo semien rastlín.

Pán **Pavol Ševčík** sa však vie obracať aj v dielni pri ponku, kde vyrezáva z dreva nové dielo.

Sociálny pracovník pán **Mgr. Róbert Korenči** pomáha radou pri vzniku ďalších súťažných exponátov v rámci pracovnej terapie:

"Pripravujeme tu aj výrobky na výzdobu chodieb domova, či už k veľkonočným, vianočným sviatkom, alebo podľa sezóny," vysvetľuje.

Do Mexika, na Kubu i do Novej Guinei

V Santovke nájdete v domove viac ľudí, ktorí sa nenudia, ale hľadajú možnosti, ako pomôcť ešte iným. Pani **Mária Debnárová** háčkuje ružence pre misionárov do Mexika, na Kubu, či do Novej Guinei, prípadne pre miestnych birmovancov.

Najväčšie starosti má 81 ročná pani **Mária Debnárová** s bavlnkami, aké má kúpiť, a kde sú najkvalitnejšie. Zároveň však nezabúda ani na rôzne zaujímavé múdrosti a posolstvá, ktoré chce ešte odovzdať:

"Fajčenie patrí k najhorším nerestiam. Môj manžel zomrel na rakovinu pľúc už pred 25 rokmi. Fajčiari si ubližujú a ešte si aj za to platia," nechápavo krúti pani **Mária Debnárová** hlavou a dodáva: "Ľudia už zabudli na klasické pozdravy Pochválený buď Ježiš Kristus a podobne, hoci inde v Európe sa dodnes zdravia s Bohom ako v Nemecku, tak aj vo Švajčiarsku a v iných európskych krajinách. To je dedičstvo po totalite, že sa za to akoby hanbíme. Rovnako ľudia nič nevedia o skrytej rane Ježišovej na rameni po ťažkom kríži, ktorý za nás niesol. A nevedia o tom, že keď sa k nej modlia, získajú od Boha všetko, o čo žiadajú."

Háčkované policajtky

Užitočná chce byť aj 72 ročná pani **Šarlota Bošáková** z Rimavskej Soboty, ktorá vychovala päť detí a dnes šikovne háčkuje rôzne bábiky podľa predlôh. A tak uháčkovala aj do podoby bábik dve panie policajtky, ktoré za seniormi do Santovky prichádzajú na besedy.

Z Regionálneho operačného programu získali do domova dôchodcov do Santovky aj prostriedky na nákup výpočtovej techniky. Pán **Ladislav Vodička** má už štyroch pravnukov a hoci deti a vnúčatá žijú dnes na mnohých miestach Európy, vďaka prístupu na internet je s nimi v kontakte s pomocou sociálnych pracovníkov. Podľa jeho slov, rozdiel medzi deťmi v jeho dobe a dnes je značný:

"Môj štvorročný pravnuk rozpráva štyrmi jazykmi a s počítačom doslova vyrastá, kým ja som začínal v škole s tabuľkou a kriedou. Len sa mi zdá, že ľudia majú dnes k sebe ďalej ako kedysi. My sme sa so všetkým síce viac vytrápili, ale viac sme si to aj užili ako dnešné generácie."

Starosta pán **Lubomír Lőrincz** hľadá všetky možnosti, ako obec opäť pozdvihnúť a vytvoriť tu kvalitnejšie podmienky pre život ľudí. Podarilo sa mu uspieť na Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR s projektom obnovy miestnej telocvične z Programu rozvoja vidieka.

Sny treba plniť

V Santovke nemajú kultúrny dom. Telocvičňa slúži nielen deťom z miestnej školy, či ženám na cvičenie zumbly a žiackemu družstvu futbalistov aj z blízkej Hontianskej Vrbice. Konajú sa tu aj miestne slávnosti a rozličné spoločenské podujatia.

Správca telocvične pán **Vojtech Víg** hovorí, že po zumbly prídu futbalisti a potom "rôzne udalosti, slávnosti, zábavy, v našich priestoroch zorganizujeme čokoľvek."

SANTOVKA

*Přirodni
minerální stolní
voda*

Minerální voda hydrogenu uhličitého
s obsahem 2,511% (v/v)

Prvek	mg/l	mg/l*
Ca	1,6	
Mg	236	
Na+K	1867	
Cl		
SO ₄		

Obsah minerálů: 3,445 mg/l*
2,091,6 mg/l*

*Podle požadavků a koeficientů se sadkové
vody, které se používají k výrobě

Společnost: Společnost J. H. a. s., Santovka
Cesta Praha 6, Sřešovická 30/600 Praha 6

OBJEM 0,25 l

Společnost J. H. a. s.
Sřešovická 30/600 Praha 6

755 2531

Santovka je dodnes pojem v povedomí ľudí. Na tomto mene možno stavať do budúcnosti. Starosta pán **Ľubomír Lőrincz** verí, že vďaka výstavbe bytoviek sa im podarí do obce prilákať aj mladých ľudí a zmení sa súčasný stav, keď sa počet obyvateľov každý rok mierne znižuje. Zároveň má v pláne dobudovať veľmi užitočnú a aj krásnu stavbu domova dôchodcov, lebo ako hovorí: "Človek musí snívať a ísť za týmto snom, lebo ak si povie, že sa mu aj tak nič nepodarí; a nič nerobí, tak potom aj tak dopadne."

Regionálny operačný program: Os 2 – Infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávne ochrany detí a sociálnej kurately

Cieľom osi 2 je zvýšenie kvality poskytovaných služieb v sociálnej oblasti prostredníctvom rekonštrukcie,

rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, vrátane obstarania ich vybavenia.

VÝŠKA NENÁVRATNÉHO PRÍSPEVKU

1 865212,85 eur

ZAČIATOK A UKONČENIE REALIZÁCIE

08/2009 – 04/2012

Program rozvoja vidieka: Obecná telocvičňa Santovka

Rekonštrukcia a modernizácia obecnej telocvične v Santovke na objekt rekreačno - športových a voľnočasových aktivít. Projekt bol podporený z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka: Európa investujúca do vidieckych oblastí.

VÝŠKA NENÁVRATNÉHO PRÍSPEVKU

310 000,- eur

ZAČIATOK A UKONČENIE REALIZÁCIE

2008 – 2009